

“Strukturālo reformu ietekmes novērtējuma veikšana”

ID Nr. MK VK 2010/21 ESF

1.2.4. *Novērtējuma un rekomendāciju izstrāde
par personas tiesībām vērsties iestādē ar
iesniegumu un saņemt atbildi pēc būtības LR
un ES dalībvalstīs*

Pasūtītājs:

Valsts kanceleja,
reģ.Nr.90000055313,
Brīvības bulvāris 36,
Rīga, LV-1520

Izpildītājs:

PricewaterhouseCoopers
SIA, Kr. Valdemāra 19,
Rīga, LV-1010

Tālr.: +371 67094400
Fakss.: +371 67830055
E-pasts:
pwc.riga@lv.pwc.com

2. Nodevums

3.1.1. *Tiesiskā regulējuma sākotnējo **motīvu izpēte***

***Starpziņojums** par regulējuma vēsturisko attīstību*

PricewaterhouseCoopers SIA vārdā

2011. gada 27.janvārī

Z.V.

Zlata Elksniņa-Zaščirinska
Valdes locekle

Tiesiskā regulējuma sākotnējo motīvu izpēte

1. Izpētes vispārīgā informācija

1.1.1. Ievads

[1] Iesniegumu (petīcijas) tiesību regulējums Latvijā no 1991.gada tiek pakāpeniski nostiprināts saistībā ar publisko tiesību pilnveidošanas procesiem Latvijā pēc valsts neatkarības atjaunošanas, Latvijas Republikas Satversmē paredzēto Latvijas Republikas orgānu darbības atjaunošanas pilnā apmērā, kā arī valsts pārvaldes tiesiskā regulējuma pilnveidošanas uzsākšanas. Šie procesi radīja nepieciešamību noregulēt personas tiesības vērsties pie valsts pārvaldes ar iesniegumiem, lai panāktu dažādu privātpersonām aktuālu jautājumu risināšanu (piemēram, zemes reformas jautājumi, privatizācija, uzņēmumu dibināšana u.tml).

[2] Vēsturiskā skatījumā personas tiesības iesniegt iesniegumus valsts pārvaldei un saņemt atbildi regulējumu var iedalīt vairākos svarīgos posmos, kur vienā personas tiesības tiek sākotnēji attīstītas, bet citā vēlāk tiek pilnveidots to procesuālais regulējums un izpausmes.

[3] Tiesiskā regulējuma sākotnējo motīvu izpēte un arī analīze ir veikta par atskaites punktu ņemot 1993.gada 6.jūliju, hronoloģiskā secībā analizējot dažādu ar iesniegumu regulējuma attīstību pieņemtos normatīvos aktus vai to grozījumus. Aplūkojamaie tiesiskā regulējuma posmi izvēlēti saistībā ar to, ka tajā noticis kāds svarīgs ar iesniegumu tiesisko regulējumu saistīts likumdošanas notikums. Tiesiskā regulējuma sākotnējo motīvu izpēte kopumā aptver periodu no 1993.gada 6. jūlija līdz 2011.gada 1.janvārim.

1.1.2. Izpētes metodes

Tiesiskā regulējuma sākotnējo motīvu izpētei pielietotas: vēsturiskā, salīdzinošā, dedukcijas un socioloģiskā metode.

1.1.3. Analizējamā normatīvo aktu bāze

Pētījuma ietvaros ir galvenokārt analizēti šādi normatīvie akti:

1. 15.02.1922. likums „Latvijas Republikas Satversme”¹
2. 10.12.1991. konstitucionālais likums „Cilvēka un pilsoņa tiesības un pienākumi”²

¹ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1993. gada 1.jūlijs, Nr.43.

² Konstitucionālais likums „Cilvēka un pilsoņa tiesības un pienākumi: LR likums. *Ziņotājs*, 30.01.1992., Nr.4.

3. 15.10.1998. likums „Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē”³
4. 05.06.1982. Ministru Padomes lēmums Nr.357 „Par „Instrukcijas par pilsoņu priekšlikumu, iesniegumu un sūdzību lietvedību Latvijas PSR ministrijās, valsts komitejās, resoros, vietējo Tautas deputātu padomju izpildkomitejās un republikas uzņēmumos, iestādēs un organizācijās” apstiprināšanu”⁴
5. 27.10.1994. likums „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās”⁵
6. 18.04.1995. Ministru kabineta noteikumi Nr.99 „Noteikumi par iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu lietvedību valsts un pašvaldību institūcijās”⁶
7. 04.11.1999. grozījumi likumā „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās”⁷
8. 05.04.2001. likums „Grozījumi likumā „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās””⁸
9. 13.06.1995. Ministru kabineta noteikumi Nr.154 „Administratīvo aktu procesa noteikumi”⁹
10. 29.10.1998. likums „Informācijas atklātības likums”.¹⁰
11. 06.06.2002. likums „Valsts pārvaldes iekārtas likums”¹¹
12. 25.10.2001. likums „Administratīvā procesa likums”¹²
13. 27.09.2007. likums „Iesniegumu likums”¹³.

Pētījumā analizēti vai pieminēti arī citi normatīvie akti, galvenās tiesību normas izceltas treknrakstā.

³ Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998.gada 23. oktobris, Nr.308/312.

⁴ Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs, 1982, 36.

⁵ Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1994.gada 5.novembris, Nr.130.

⁶ Noteikumi par iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu lietvedību valsts un pašvaldību institūcijās: MK noteikumi Nr.99. *Latvijas Vēstnesis*, 1995. gada 25.aprīlis, Nr.63.

⁷ Grozījumi likumā „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās”: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1999.gada 24.novembris, Nr.388/389.

⁸ Grozījumi likumā „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās”: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2001.gada 18.aprīlis, Nr.60.

⁹ Administratīvo aktu procesa noteikumi: MK noteikumi Nr.154. *Latvijas Vēstnesis*, 1995.gada 4.jūlijs, Nr.100.

¹⁰ Informācijas atklātības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998.gada 6.novembris, Nr.334/335.

¹¹ Valsts pārvaldes iekārtas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002.gada 21.jūnijs, Nr.94.

¹² Administratīvā procesa likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2008.gada 14.novembris, Nr.164.

¹³ Iesniegumu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2007.gada 11.oktobris, Nr.164.

Pētījuma tekstā likuma „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās” nosaukums tiks saīsināts, kā *Pirmais iesniegumu likums* (izņemot gadījumus, kad šajā pētījumā tiek sniegta atsauce uz kādas citas normas tekstu, kas tiek citēta pilnībā).

2. Tiesību attīstības posmu analīze

Pētījumā tiek nodalīti šādi tiesiskā regulējuma attīstības posmi:

- 1993.gada 6.jūlijs līdz 1995.gads;
- 1998. līdz 1999.gads;
- 2001. līdz 2004.gads;
- 2007. līdz 2011.gada 1.janvāris.

2.1. Tiesiskais regulējums: 1993.gada 6.jūlijs līdz 1995.gads (ieskaitot)

2.1.1. Perioda tiesiskā regulējuma ģenēze

[1] Uz 1993.gada 6.jūliju, kad uz pirmo sēdi sanāk 5.Saeima, ir atjaunota un ir spēkā Latvijas Republikas Satversme. Atsevišķos normatīvajos aktos jau bija paredzētas personas iespējas vērsties pie valsts iestādēm saistībā ar tās veicamajām funkcijām. Piemēram, 1990.gada 20.novembra likums „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” jau paredzēja personu iespējas iesniegt pieteikumus un reģistrēt uzņēmumus. 1990.gada 21.novembra likums „Par zemes reformu lauku apvidos” paredzēja zemes pieprasījumu iesniegšanas kārtību.

[2] Attiecībā uz iesniegumu tiesisko regulējumu vispār svarīgākais likums, kas bija spēkā uz 1993.gada 6.jūliju bija 1991.gada 10.decembra konstitucionālais likums „Cilvēka un pilsoņa tiesības un pienākumi” (spēkā līdz 1998.gada 6. novembrim). Minētā likuma 34.pantā bija noteikts: „*Katram ir tiesības griezties valsts varas un pārvaldes institūcijās ar individuāliem vai kolektīviem iesniegumiem, priekšlikumiem un saņemt atbildi likumā noteiktā kārtībā*”.¹⁴

[3] 1994.gada 28.februārī 5.Saeimas prezidijam tika iesniegts likuma projekts par iesniegumu un priekšlikumu izskatīšanas kārtību Latvijas Republikas valsts un pašvaldību institūcijās. Šis likuma projekts tika pieņemts pirmajā lasījumā 1994.gada 3.martā, tomēr tas neieguva tālāku virzību.

¹⁴ Konstitucionālais likums „Cilvēka un pilsoņa tiesības un pienākumi”: LR likums. *Ziņotājs*, 1992.gada 30.janvāris, Nr.4.

[4] 1994.gada 30.maijā 5.Saeimas prezidijam tika iesniegts jauns likuma projekts – „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās”, kas arī tika pieņemts galīgajā – 3.lasījumā 1994.gada 5.novembrī. Minētais likums grozīts divas reizes (sīkāki komentāri šā dokumenta 2.2.4. un 2.3.1.punktā).

[5] Likuma 1.pantā sākotnēji bija noteikts: *ikvienai fiziskajai un juridiskajai personai ir tiesības griezties valsts un pašvaldību iestādēs un uzņēmumos ar individuāliem vai kolektīviem rakstveida iesniegumiem, sūdzībām un priekšlikumiem un saņemt atbildi pēc būtības.*

[6] Atsevišķi normatīvie akti, kas tika izdoti vēl Latvijas Padomju Sociālistiskās iekārtas laikā, bija spēkā, kamēr tie netika aizstāti ar attiecīgi Latvijas Republikas orgānu izdotajiem normatīvajiem aktiem. Attiecībā uz iesniegumiem vēl līdz 1995.gada 19.aprīlim bija spēkā ar 1982.gada 5.jūnija Ministru Padomes lēmumu Nr.357 apstiprinātā instrukcija par pilsoņu priekšlikumu, iesniegumu un sūdzību lietvedību Latvijas PSR ministrijās, valsts komitejās, resoros, vietējo Tautas deputātu padomju izpildkomitejās un republikas uzņēmumos, iestādēs un organizācijās.

[7] Ar 1995.gada 19.aprīli spēkā stājās 18.04.1995. Ministru kabineta noteikumi Nr.99 „Noteikumi par iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu lietvedību valsts un pašvaldību institūcijās”¹⁵. Tajos galvenokārt regulēts, kādā kārtībā iestādes reģistrē un kārtu iesniegumus savā lietvedībā. Ar šo noteikumu spēkā stāšanos spēku zaudēja ar 1982.gada 5.jūnija Ministru Padomes lēmumu Nr.357 apstiprinātā instrukcija.

[8] Ar 1995.gada 19.jūlija likumu „Grozījumi Latvijas Republikas administratīvo pārkāpumu kodeksā” Latvijas administratīvo pārkāpumu kodekss tika papildināts ar jaunu – 14 „f” nodaļu ar trīs pantiem: 201.⁴⁶ pantu „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas noteikumu pārkāpšana”, 201.⁴⁷ „Apmeklētāju pieņemšanas kārtības neievērošana” un 201.⁴⁸ „Iesniegumā, sūdzībā vai priekšlikumā minēto ziņu un faktu publicēšanas noteikumu pārkāpšana”, kas paredzēja administratīvo atbildību amatpersonām par iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtības prasību neievērošanu.

¹⁵ Noteikumi par iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu lietvedību valsts un pašvaldību institūcijās: MK noteikumi Nr.99. *Latvijas Vēstnesis*, 1995. gada 25.aprīlis, Nr.63.

[9] No 1995.gada 1.septembra spēkā stājās Ministru kabineta noteikumi Nr.154 „Administratīvo aktu procesa noteikumi”, kas regulēja administratīvo aktu izdošanas kārtību (zaudējis spēku ar 1995.gada 2004.gada 1.februāri). Šo noteikumu 40.1.punktā bija noteikts, ka iesniedzējs ir persona, kas vēršas iestādē ar iesniegumu. 44.1.punkts noteica, ka pārvaldes procesa ierosināšanas pamats ir iesniegums. Savukārt, minēto noteikumu 45.punktā bija noteikts, ka *iesniegums pēc tā satura (vai nosaukuma) var būt arī sūdzība vai priekšlikums*. Savukārt, noteikumu 46.punktā bija noteikts: *iestādei, kurai ir piekritīga lieta, prasītāja iesniegums ir jāpieņem un jāreģistrē arī tad, ja tā uzskata, ka iesniegums nav pareizi noformēts vai nav pamatots*.

2.1.2. Secinājumi:

1. No 1995.gada 1.septembra līdz 2004.gada 1.februārim (kad stājās spēkā Administratīvā procesa likums) spēkā bija vienlaikus gan *Pirmais iesniegumu likums*, gan Ministru kabineta noteikumi Nr.154 „Administratīvā akta procesa noteikumi”.

2. Kaut arī Ministru kabineta noteikumi Nr.154 ir vērsti uz tādu iesniegumu regulēšanu, kurus personas iesniedz valsts pārvaldei, lai saņemtu administratīvo aktu, tā 45.punktā ir noteikts citādi. Jāņem vērā, ka Ministru noteikumi Nr.154 bija ar zemāku juridisko spēku, tomēr, administratīvā akta izdošanas termiņi tajos bija noteikti tādi paši, kā atbildes sniegšana saskaņā ar *Pirmo iesnieguma likumu*. Līdz ar to iesnieguma noformēšanas, lietvedības kārtības un citos jautājumos arī administratīvo aktu procesā iestādes juridiski vadījās pēc *Pirmā iesnieguma likuma* prasībām, ja vien speciālajās tiesību normās nebija noteikts citādi.

3. *Pirmais iesniegumu likums* sākotnēji paredzēja personas tiesības iesniegt tikai rakstveida, bet ne mutvārdu iesniegumus.

4. Pēc *Pirmā iesniegumu likuma* pieņemšanas speciālā kārtība, kas bija noteikta iesniegumu izskatīšanai citos likumos saglabājās, ņemot vērā, ka šajos likumos faktiski tika risināti dažādi administratīvā procesa jautājumi vai arī tika īpaši norādīts, ka *Pirmais iesnieguma likums* netiek piemērots. Piemēram, norāde par *Pirmā iesnieguma likuma* nepiemērošanu atrodama 1994.gada 17.februāra likumā „Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju”.

2.2. Tiesiskais regulējums: 1998.-1999.gads

2.2.1. Perioda tiesiskā regulējuma ģenēze

[1] 1998.gada 6.novembris ir būtisks pavērsiens analizējamā tiesiskajā regulējumā, jo šajā datumā saskaņā ar 1998.gada 15.oktobra likumu „Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē” stājās spēkā Satversmes 8.nodaļa, kurā tika iekļautas arī garantijas attiecībā uz privātpersonas tiesībām iesniegt iesniegumus un saņemt atbildi, nosakot tās 104.pantā šādā redakcijā: *„Ikvienam ir tiesības vērsties valsts vai pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības”*. Līdz ar to ar 1998.gada 6.novembri pilnībā spēku zaudēja konstitucionālais likums „Par cilvēka un pilsoņa tiesībām un pienākumiem”.

[2] Izstrādājot Latvijas Republikas Satversmes grozījumu projektu, Saeimai tika iesniegtas vairākas 8.nodaļas redakcijas, katrā no tām atšķirīgi formulējot analizējamās personas tiesības. Tā piemēram, 1996.gada 15.februārī Tautas saskaņas partijas deputātu frakcijas iesniegtais – pats pirmais likuma projekts paredzēja šādu 104.panta redakciju: *„Katram ir tiesības griezties valsts institūcijās ar individuāliem vai kolektīviem iesniegumiem un saņemt atbildi likumā noteiktajā kārtībā”*.

[3] Tieslietu ministrijas izstrādātā redakcija paredzēja: *„Ikvienam ir tiesības vērsties valsts institūcijās ar iesniegumiem un saņemt atbildi”*. Šo redakciju Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija 1997.gada 15.jūlija vēstuli ierosina papildināt ar vārdiem *„un pašvaldību”*, lai nodrošinātu personas tiesības arī pašvaldībās vērsties ar iesniegumiem. Valsts cilvēktiesību birojs ar 1997.gada 25.jūlija vēstuli ierosina papildināt projektu ar vārdiem *„likumā paredzētajā kārtībā”*, savukārt Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisija ar 1997.gada 17.septembra dokumentu ierosina projekta 104.pantu izteikt jaunā redakcijā: *„Katram ir tiesības vērsties valsts un pašvaldību institūcijās ar individuāliem vai kolektīviem iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības”*.

[4] Gala rezultātā tika rakstīts cits Latvijas Republikas Satversmes 8 nodaļas likuma projekts, kura redakcijā deputātu diskusijās Saeimas Juridiskās komisijas sēdēs vārdu „katram” konsekventi (arī citos 8.nodaļas pantos) aizstāja ar jēdzienu „ikvienam”, bet „institūcijas” aizstāja ar vārdu „iestādēs”, izslēdza no panta formulējuma iesniegumu iedalījumu individuālajos un kolektīvajos.

[5] Ar 2002.gada 30.aprīļa likumu „Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē”

(spēkā no 2002.gada 24.maija) 104.pants tika grozīts, turpmāk nosakot, ka *„ikvienam ir tiesības likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības. Ikvienam ir tiesības saņemt atbildi latviešu valodā.”*

[6] Tātad 104.pants tiek papildināts ar gan vēl 1997.gadā projektos un diskusijās paredzēto norādi uz iespējamiem likuma ierobežojumiem, gan arī uz vēl vienu teikumu par to, ka personai ir tiesības saņemt atbildi latviešu valodā. Tomēr galvenais iemesls, kādēļ tika grozīts Latvijas Republikas 104.pants un, kamdēļ vispār tika iesniegts grozījumu projekts, nemaz nav saistīts ar vēlmi tajā iekļaut norādi uz iespējamajiem likuma ierobežojumiem atbildes sniegšanai vai iesniegumu rakstīšanai.

[7] 2002.gada 4.martā Latvijas Republikas Saeimas prezidijam iesniegtā likuma projekta (dokumenta numurs 8/2-6/83) redakcija, pirmkārt, vēl nesaturēja šo norādi uz iespējamajiem likuma ierobežojumiem, otrkārt, galvenais grozījumu iemesls bija nostiprināt latviešu valodas, kā valsts valodas statusu konstitucionālā līmenī, šajā saistībā, vienlaikus, piedāvājot grozījumus vairākos Satversmes pantos: 21.pantā – par to, ka Saeimas darba valoda ir latviešu valoda; 101.pantā, par to, ka pašvaldības darba valoda ir latviešu valoda, visbeidzot 104.pantā, kuram pievienots attiecīgi šobrīd spēkā esošais panta 2.teikums: *ikvienam ir tiesības saņemt atbildi latviešu valodā*. Arī minētā likumprojekta anotācijā norādīts: grozījumi nepieciešami: 1) lai pilnīgāk izvērstu Satversmes jau 4.pantā nostiprināto latviešu valodas, kā valsts valodas statusu 2) lai nepārprotami noteiktu, ka latviešu valoda ir darba valoda Saeimā un pašvaldībās.

[8] Saeimas Juridiskā komisija sagatavoja 104.panta redakciju pirmajam lasījumam šādā redakcijā: *„ikvienam ir tiesības vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības latviešu valodā”*.

[9] Izdarot grozījumus Latvijas Republikas Satversmē ar 2002.gada 30.aprīļa likumu tika grozīts attiecīgi gan 21., gan arī 101. un 104.pants (vēl arī 18.pants).

[10] Pašlaik spēkā esošā 104.panta redakcija attiecībā uz to, ka persona var vērsties „likumā paredzētajā veidā” nebija iekļauta ne likuma projekta iesniegtajā versijā, ne arī pirmajam un otrajam lasījumam, bet tika iekļauta Saeimas Juridiskās komisijas sēdes darba rezultātā vēlāk, izstrādājot likuma projektu balsošanai galīgajam – 3. lasījumam. Tāpēc komentāri par iespējamo likuma ierobežojumu virzienu un jēgu nav atrodami Latvijas Republikas Satversmes 104.panta grozījumu projekta

anotācijā.

2.2.2. Latvijas Republikas Satvermes 104.panta būtība

[1] Ņemot vērā, ka Latvijas Republikas Satvermes 8.nodaļa ir attiecināma uz visiem Latvijas Republikas orgāniem un institūcijām, tad no 1998.gada 6.novembra personas tiesība vērsties iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi tiek aizsargātas, kā viena no cilvēka pamattiesībām, kura ir jārespektē jebkuras Latvijas Republikas Satversmē regulētā valsts varas atzara (likumdevējs, izpildvara, tiesu vara, citas konstitucionāla ranga iestādes) orgāniem, gan arī to izveidotajām iestādēm.

[2] Ir saskatāmas arī atšķirības Latvijas Republikas 8.nodaļas dažādās projekta esošajās 104.panta redakcijās, no pašlaik spēkā esošās redakcijas. Ja projektos vai dažādu iestāžu priekšlikumos vārdi „*likumā paredzētajā kārtībā*” tika piedāvāti 104.panta teikuma beigās, tad pašlaik spēkā esošā redakcijā tiek lietots, pirmkārt, nedaudz atšķirīgs formulējums „*likumā paredzētajā veidā*”, otrkārt, tie ir iekļauti aiz vārdiem „*ikvienam ir tiesības*”. Gramatiski interpretējot tiesību normas saturu, tas norāda, ka likumdevējs ir mēģinājis tiesības konstruēt tādā veidā, ka iestāžu pienākums atbildēt pēc būtības ir pakārtots tam, vai persona izmanto tiesības vērsties iestādē likumā paredzētajā veidā.

[3] Ja iespējamo ierobežojumu atruna aprobežotos tikai ar vārdiem „*likumā paredzētajā kārtībā*”, tad atruna drīzāk būtu traktējama tikai, kā formālas dabas ierobežojumu norāde (dokumenta noformēšanas kārtības neievērošana, persona nevērsās pie kompetentās iestādes u.tml.), nevis, kā saturiskas dabas ierobežojumu norāde.

[4] Ja vārdi „*likumā paredzētajā kārtībā*” tiktu iekļauti tiesību normas teikuma beigās, tas norādītu uz to, ka īpaša kārtība varētu attiekties ne tikai uz privātpersonām, bet arī iestādēm. Tas nebūtu pareizi no tāda viedokļa, ka, pirmkārt, Latvijas Republikas Satvermes 8.nodaļā tiek regulētas cilvēka tiesības un to ierobežojumi, nevis iestāžu tiesības. Pie tam, teorētiski var rasties situācija, ka pie citādas panta konstrukcijas, persona visu izpildītu pareizi un viņai būtu tiesības vērsties pie iestādes, taču likums varētu noteikt, kādu īpašu kārtību atbildes sniegšanai, kas attiecas tikai uz valsts iestādēm, kur šīs īpašās kārtības iestāžu darbībā dēļ persona šo atbildi pienācīgi varētu nesaņemt. Ņemot vērā iepriekšminēto analīzi, pašreizējā Latvijas Republikas Satvermes 104.panta redakcija attiecībā uz iespējamiem ierobežojumiem ir pareiza.

[5] Arī Dr.iur. Jautrīte Briede norāda:¹⁶ „Tā kā pants paredz, ka tiesības ir īstenojamas likumā paredzētajā veidā, tad šo tiesību īstenošanai ar likumu var būt noteikti ierobežojumi. Komentējamais pants noteic, ka tiesības vērsties ar iesniegumu ir likumā paredzētajā veidā. Tas nozīmē, ka likums var noteikt iesnieguma formu, saturu, valodu un citus aspektus.”

2.2.3. Informācijas atklātības likums

[1] 1998.gada 29.oktobrī Saeimā tika pieņemts Informācijas atklātības likums, kas stājās spēkā 1998.gada 20.novembrī. Tajā tika noteikta, kārtībā, kādā, vēršoties pie iestādes, privātpersonas var saņemt informāciju no tām.

[2] Saskaņā ar Informācijas atklātības likuma 2.pantu – *šā likuma mērķis ir nodrošināt, lai sabiedrībai būtu pieejama informācija, kura ir iestādes rīcībā vai kuru iestādei atbilstoši tās kompetencei ir pienākums radīt. Šis likums nosaka vienotu kārtību, kādā privātpersonas ir tiesīgas iegūt informāciju iestādē un to izmantot.* Likumā lietota atšķirīga terminoloģija, norādot, ka persona informāciju var pieprasīt rakstveidā, mutvārdos (..) – 11.panta pirmā daļa. 11.panta trešajā daļā norādīts, ka informācijas pieprasījumā norāda pieprasītāja vārdu, uzvārdu vai nosaukumu (firmu), adresi, kur nosūtāma informācija, un to paraksta informācijas pieprasītājs.

[3] Likuma piemērošanai 1999.gada 3.augustā tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.275 „Kārtība, kādā valsts pārvaldes iestāžu un pašvaldību iestāžu rīcībā esošās informācija nododama atklātībai” (zaudējuši spēku ar 2006.gada 1.jūliju), kura 12.punktā bija noteikts: *uz mutisku pieprasījumu persona var pieprasīt rakstveida atbildi, kas sniedzama likuma „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās” noteiktajos termiņos.* Pirms Ministru kabineta noteikumu Nr.275 izdošanas šāda norma bija iekļauta Informācijas atklātības likuma 14.pantā.

2.2.4. Grozījums likumā „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās”

Ar 1999.gada 4.novembra likumu „Grozījums likumā „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās” precizēts, ka uz iesniegumiem, kas saistīti ar bērnu tiesību aizsardzību ir jāatbild nekavējoties, bet ne vēlāk, kā triju dienu laikā (spēkā no 1999.gada 8.decembra).

¹⁶ Npublicēts materiāls. Pieejams ar Dr.iur. J.Briedes atļauju.

2.2.5. Secinājumi:

1. Latvijas Republikas Satversmes 104.panta pieļauj personas tiesību vērsties ar iesniegumiem valsts un pašvaldību iestādēs ierobežojumus, kas var būt noteikti ar atsevišķu likumu un šādi ierobežojumi var būt gan formāli, gan saturiski. Tomēr, lai netiktu pārkāpts Satversmes 104.pants, ierobežojumi likumā nedrīkst būt tādi, kas atņem personai tiesības pēc būtības.

2. Īpaša iesniegumu kārtība tika noteikta ar Informācijas atklātības likumu, kas veicina Latvijas Republikas Satversmes 100.pantā paredzēto tiesību īstenošanu. Tomēr šajā likumā tiek lietots nevis jēdziens *iesniegums*, bet gan *pieprasījums*. Tomēr zināma sasaiste ar *Pirmo iesnieguma likumu* tiek nodrošināta vismaz ar 1999.gada 3.augusta Ministru kabineta noteikumu Nr.275 12.punktu.

3. Būtībā *Pirmais iesniegumu likums* bija piemērojams arī informācijas pieprasījumiem saskaņā ar Informācijas atklātības likumu līdz 2004.gadam.

2.3. Tiesiskais regulējums: 2001. līdz 2004.gads (ieskaitot)

2.3.1. Perioda tiesiskā regulējuma ģenēze

[1] 2002.gada 6.jūnijā pieņemts Valsts pārvaldes iekārtas likums, kura VI nodaļā (48. līdz 53.pants) noteikti sabiedrības līdzdalības valsts pārvaldē galvenie principi. Tomēr šajā likumā regulējuma būtība pamatā saistīta ar tādiem gadījumiem, kuros privātpersona var iesaistīties valsts pārvaldē caur sabiedrisko apspriešanu, slēdzot līdzdarbības līgumu u.tml.

[2] Ar 2001.gada 18.aprīļa likumu „Grozījumi likumā „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās”” (stājās spēkā 2001.gada 2.maijā) likumā tika izdarīti grozījumi, kas paplašināja personas tiesības vērsties iestādē ar iesniegumiem un saņemt atbildi. Kā norādīts likuma projekta anotācijā, grozījumu „*mērķis ir uzlabot valsts pārvaldes un pašvaldību iestāžu un uzņēmumu darbību tā, lai to rīcības prioritāte būtu pakalpojumu kvalitātes uzlabošana iedzīvotāju interesēs. (..) Lai īstenotu Latvijas Republikas Satversmē noteiktos demokrātiskas valsts principus, institūcijām par prioritārām savā darbībā ir jāuzskata iedzīvotāju interešu ievērošana. Ar grozījumiem likumā tiek nodrošināts, ka ja institūcijā mutvārdu iesniegumu, priekšlikumu vai sūdzību neizskata un lēmumu par to nepieņem uzreiz, institūcijas pārstāvim tas jānoformē, kā rakstveida iesniegums, priekšlikums vai sūdzība un jāizskata analogiski rakstveida iesniegumam, priekšlikumam vai sūdzībai.*”

[3] 2001.gada 25.oktobrī tika pieņemts Administratīvā procesa likums, taču tas stājās spēkā tikai 2004.gada 1.februārī, jo Saeima vairākas reizes mainīja likuma spēkā stāšanās datumu. Administratīvā procesa likums regulē tādu iesniegumu kārtību, kura saistīta ar gadījumiem, kad personai ir tiesības vērsties pie valsts ar iesniegumiem ar mērķi panākt kāda administratīvā akta izdošanu, kā arī, lai aizstāvētu savas subjektīvās tiesības vai tiesiskās intereses administratīvajā procesā vispār. Likuma 25.panta pirmā daļa nosaka, ka iesniedzējs ir privātpersona, kura griežas iestādē, lai nodibinātu, grozītu, konstatētu vai izbeigtu konkrētas tiesiskas attiecības.

[4] Administratīvā procesa likuma 56.panta pirmā daļa nosaka, ka iesniegumu var iesniegt mutvārdos vai rakstveidā. Iesniegumā norādāms iesniedzēja vārds un uzvārds, dzīvesvieta (juridiskajām personām – nosaukums, adrese, reģistrācijas numurs), prasījums; uz tā jābūt iesniedzēja parakstam. Mutvārdu iesniegumu iestāde tūlīt noformē rakstveidā, un iesniedzējs to paraksta.

[5] Kopumā no 1994.gada līdz 2008.gada 1.janvārim atsauce uz *Pirmo iesniegumu likumu* tika iekļauta šādos citos normatīvajos aktos (treknrakstā iezīmēti spēkā esošie normatīvie akti, kur atsauce uz *Pirmā iesnieguma likuma* nosaukumu joprojām ir spēkā esošās redakcijas tekstā):

5.1. 17.02.1994. likums „Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju” (normatīvais akts ir spēkā) – norādīts, ka privatizācijas iesniegumu sakarā netiek piemērotas *Pirmā iesnieguma likuma* normas;

5.2. 05.01.1995. Ministru kabineta noteikumi Nr.6 „Par valsts apdrošināšanas uzraudzības inspekciju” (normatīvais akts nav spēkā no 27.09.1995.). Normatīvajā aktā bija norādīts, ka iesniegumus, sūdzības un priekšlikumus par apdrošinātāju un apdrošināšanas starpnieku darbību inspekcija izskata *Pirmā iesnieguma likuma* kārtībā;

5.3. 24.08.1995. likums „Par Valsts apdrošināšanas uzraudzības inspekciju” (normatīvais akts nav spēkā no 01.09.1998.). Identiska norma, kā 05.01.1995. Ministru kabineta noteikumos Nr.6, kas aizstāj tos;

5.4. 24.10.1996. likums „Par valsts un pašvaldību pasūtījumu” (normatīvais akts nav spēkā no 01.01.2002.). Likuma pants paredzēja, ka sūdzības par valsts institūcijas vai amatpersonas rīkojumiem, vilcināšanos vai dienesta pienākumu neizpildīšanu darbu, piegādes vai pakalpojumu līgumu pildīšanas gaitā iesniedzamas kārtībā, kādā nosaka likums „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās” – 31.pants;

5.5. 05.12.1996. Likums „Par Valsts cilvēktiesību biroju” (normatīvais akts nav spēkā no 01.01.2007.). Likuma 5.pantā tika noteikts, ka sūdzību izskatīšanas kārtību reglamentē šis likums un likums „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās”;

5.6. 15.07.1997. Ministru kabineta noteikumu Nr.246 „Militārā dienesta iesaukšanas kontroles komisijas nolikums” (normatīvais akts nav spēkā no 01.01.2007.). Normatīvā akta 3.2.punkts „komisijai ir šādi uzdevumi (..) saskaņā ar likumu „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās” pieņemt un izskatīt personu sūdzības par centra pieņemtajiem lēmumiem;

5.7. 24.11.1997. Tieslietu ministrijas instrukcija Nr.1-1/150 „Rajona (pilsētas) tiesas priekšsēdētāja darbības kārtība” (normatīvais akts nav spēkā no 08.11.1999.). Instrukcijas 5.16.punkts noteica, ka tiesas priekšsēdētājam, veicot tiesas administratīvā darba organizatorisko vadību, ir šādi pienākumi (..) likumā „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās” noteiktajā kārtībā nodrošināt savlaicīgu atbildes sniegšanu un gādāt par to, lai persona, kura to izskata un sagatavo atbildi, nebūtu personiski ieinteresēta izskatīšanas rezultātā;

5.8. 03.02.1998. Tieslietu ministrijas instrukcija „Apgabaltiesas priekšsēdētāja darbības kārtība” (normatīvais akts nav spēkā no 08.11.1999.). Identiska norma, kā 24.11.1997. Tieslietu ministrijas instrukcijā Nr.1-1/150;

5.9. 23.02.1998. Tieslietu ministrijas instrukcija „Zemesgrāmatu nodaļas priekšnieka darbības kārtība” (normatīvais akts nav spēkā no 18.12.2003.). Identiska norma, kā 24.11.1997. un 03.02.1998. Tieslietu ministrijas instrukcijā;

5.10. 03.03.1999. Tieslietu ministrijas instrukcija „Tiesas un citu institūciju nolēmumu izpilde” (normatīvais akts nav spēkā no 24.01.2003.). Normatīvajā aktā ir vairākas atsauces uz *Pirmo iesniegumu likumu*, norādot tā piemērošanas gadījumus (iesnieguma noformēšana, termiņi, utt.);

5.11. 03.08.1999. Ministru kabineta noteikumi Nr.275 „Kārtība, kādā valsts pārvaldes iestāžu un pašvaldību iestāžu rīcībā esošās informācija nododama atklātībai” (normatīvais akts nav spēkā no 01.07.2006.). Atsauce uz *Pirmo iesnieguma likumu* saistībā ar mutisku iesniegumu atbildes sniegšanas termiņu;

5.12. 18.08.2000. Valsts ieņēmumu dienesta rīkojums Nr.651 „Par komisijas izveidošanu” (normatīvais akts nav spēkā no 22.10.2003.). Rīkojuma 17.punktā norādīts, ka iesniegumi atļaujas saņemšanai un pagarināšanai tiek izskatīti likuma „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās” noteiktajos termiņos;

5.13. 05.12.2000. Ministru kabineta noteikumi Nr.425 „Iesnieguma par atteikšanos no nepilsoņa statusa iesniegšanas kārtība”. (normatīvais akts ir spēkā). Normatīvā

akta 2.punktā norādīts, ka iesniegumu saskaņā ar likumu „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās” izskata Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde;

5.14. 04.12.2001. Ministru kabineta instrukcija Nr.1 „Kārtība, kādā valsts institūcijas ievieto informāciju internetā” (normatīvais akts nav spēkā no 10.03.2007.) Normatīvais akts paredzēja, ka iestāde var neizskatīt elektronisku personas iesniegumu, kas nosūtīts, izmantojot iestādes mājas lapas internetā iespējas saskaņā ar likumā „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās” noteikto kārtību, ja nav norādīts personas vārds, uzvārds, adrese un elektroniskā pasta adrese;

5.15. 16.12.2002. Tieslietu ministrijas instrukcija „Apgabaltiesu un rajona (pilsētu) tiesu lietvedības instrukcija (normatīvais akts nav spēkā no 18.12.2003.). Tajā tika norādīts, ka kārtējot lietvedību, jāievēro likums „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās”;

5.16. 16.12.2002. Tieslietu ministrijas instrukcija „Apgabaltiesu un rajona (pilsētu) tiesu rīcībā esošās informācijas izsniegšanas noteikumi” (normatīvais akts nav spēkā no). Atsauce uz likumu saistībā ar iesniedzēja personas datu un viņa iesniegumā minēto faktu pieejamības jautājuma regulējuma piemērošanu;

5.17. 17.01.2003. Tieslietu ministrijas instrukcija „Zvērinātu tiesu izpildītāju lietvedības instrukcija” (normatīvais akts nav spēkā no 29.03.2006.). norāde, ka lietvedība zvērinātam tiesu izpildītājam jākārt saskaņā ar likumu „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās”;

5.18. 14.10.2003. Ministru kabineta noteikumi Nr.576 „Noteikumi par valsts nodevu par informācijas sniegšanu noteiktos termiņos no uzņēmumu reģistra reģistriem” (normatīvais akts nav spēkā no 30.06.2004.). Atsauce uz likumu saistībā ar tajā noteikto termiņu piemērošanu atsevišķām informācijas izsniegšanas darbībām;

5.19. 20.07.2005. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas lēmums Nr.167 „Par noteikumiem par strīdu izskatīšanas kārtību elektronisko sakaru nozarē,” (normatīvais akts nav spēkā no 07.06.2007.). Tika paredzēts, kādos gadījumos Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija sagatavo atbildi likumā „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās” paredzētajā kārtībā;

5.20. 19.09.2006. Ministru kabineta noteikumi Nr.776 „Valsts meža zemes atsavināšanas kārtība” (atsauce uz likumu normatīvajā aktā vairs nav spēkā). Atsauce uz likumu saistībā ar *Pirmā iesnieguma likumā* noteiktās kārtības ievērošanu iesniegumu pārsūtīšanai;

5.21. 30.05.2007. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas lēmums Nr.154 „Par noteikumiem par strīdu izskatīšanas kārtību elektronisko sakaru nozarē,” (normatīvais akts ir spēkā). Identiska norāde, kā iepriekšminētajā lēmumā Nr.167.

2.3.2. Secinājumi:

1. 2001.gada 18.aprīļa likums „Grozījumi „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās” paredz personas tiesības iesniegt arī mutvārdu iesniegumus, kuri valsts iestādes pārstāvim jānoformē rakstveidā, kā iesniegums, tādējādi paplašinot personas tiesību apjomu. Šis grozījums izdarīts, ņemot vērā, ka Administratīvā procesa likuma darba grupa savā likuma projektā jau bija paredzējusi personas tiesības vērsties ar mutvārdu iesniegumiem valsts un pašvaldību iestādēs.

2. No 2004.gada 1.februāra stājās spēkā Administratīvā procesa likums, kas nosaka gadījumus, kad personai ir tiesības vērsties pie valsts ar iesniegumiem ar mērķi panākt kāda administratīvā akta izdošanu, kā arī, lai aizstāvētu savas subjektīvās tiesības vai tiesiskās intereses administratīvajā procesā vispār.

3. Tādējādi no 2004.gada 1.februāra līdz 2008.gada 1.janvārim vienlaikus spēkā ir trīs iesniegumu tiesiskie regulējumi (arī Informācijas atklātības likumā paredzētais regulējums), kur dažādo regulējumu novēršanai tika izveidota darba grupa jauna Iesniegumu likuma izstrādāšanai. Jāsecina, ka jauna Iesniegumu likuma izstrādes iemesls būtībā ir Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās, kura piemērošanai *Pirmais iesniegumu likums* vairs nebija nepieciešams. Tāpēc šāda situācija radīja juridiskas neskaidrības, kāda mērķa sasniegšanai *Pirmais iesnieguma likums* būtu piemērojams.

4. Līdz 2004.gada 1.februārim, kad stājās spēkā Administratīvā procesa likums, atsaucis uz *Pirmo iesniegumu likumu* tika iekļautas dažādos citos normatīvajos aktos, lai aizstātu attiecīga regulējuma trūkumu attiecībā uz lēmumu pieņemšanas kārtību, termiņiem un citiem jautājumiem (jo līdz Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās normatīvajos aktos bija noteikti dažādi termiņi un kārtība administratīvo aktu un lēmumu pieņemšanai, bet Administratīvo aktu procesa noteikumi, kā Ministru kabineta noteikumi bija ar zemāku juridisko spēku (dažkārt tie netika piemēroti, ja nonāca pretrunā ar kāda cita likuma noteikumiem)).

5. Kopumā atsauce uz *Pirmo iesniegumu likumu* ir bijusi iekļauta vismaz 21 normatīvajā aktā, no kuriem 10 ir ārējie normatīvie akti, bet 11 iekšējie, bet kopumā 3 no tiem joprojām ir spēkā.

2.4. Tiesiskais regulējums: 2007. līdz 2011.gada 1.janvāris

2.4.1. Perioda tiesiskā regulējuma ģenēze

[1] Pēdējais periods ir tieši saistīts ar Iesniegumu likuma pieņemšanu 2007.gada 27.septembrī, kas stājās spēkā ar 2008.gada 1.janvāri, kad arī spēku zaudēja *Pirmais iesniegumu likums*.

[2] Attiecīgais likuma projekts tika iesniegts jau 8.Saeimai 2006.gada 23.novembrī, sākotnēji ar nosaukumu „Priekšlikumu un sūdzību likums” (reģ.Nr.1792). Tomēr 8.Saeima nepaspēja šo likuma projektu pieņemt, tāpēc tas tikai nodots 9.Saeimai.

[3] 8.Saeimai iesniegtā Priekšlikumu un sūdzību likuma projekta mērķis 2.pantā bija identisks pašlaik spēkā esošajam Iesniegumu likuma 1.pantam – *likuma mērķis ir veicināt privātpersonas līdzdalību valsts pārvaldē*.

[4] Likuma projektu izstrādāja Tieslietu ministrijas darba grupa. Likuma projekta anotācijā norādīts: *„Pēc rūpīgas Latvijas Republikas tiesiskās situācijas analīzes darba grupa nonāca pie šādiem secinājumiem: tikai likumā „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās” ir paredzēts, ka valsts un pašvaldību iestādei, nodrošinot Satversmes 104.pantā ietvertās tiesības ir pienākums izskatīt tos iesniegumus, kas ir sūdzības un priekšlikumi. Minētā likuma sākotnējais mērķis – radīt vispārīgu regulējumu iesniegumu izskatīšanai valsts un pašvaldību iestādēs vairs nav aktuāls, jo tādu iesniegumu, kā informācijas pieprasījumu un iesniegumu, kuru rezultātā iestādē tiek uzsākts administratīvais process, izskatīšana ir detalizēti noregulēta Informācijas atklātības likumā un Administratīvā procesa likumā. Turklāt, ņemot vērā Informācijas atklātības likuma un Administratīvā procesa likuma atšķirīgos mērķus, likums „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās” vairs nevar pretendēt uz to, ka tas būtu uzskatāms par „jumta likumu” iesniegumu izskatīšanai valsts un pašvaldību iestādēs.”*

[5] Likuma projekta anotācijā arī norādīts, ka *esošais likums, ņemot vērā tā sākotnējo mērķi, nepietiekami detalizēti regulē sūdzību un priekšlikumu jautājumus, kā rezultātā vairākas personas ļaunprātīgi izmanto likumu, tādējādi būtiski kavējot un traucējot valsts un pašvaldību iestāžu darbību. Izstrādājot Priekšlikumu un sūdzību likumu darba grupa konstatēja, ka Latvijas Republikā ieviestā sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība ir unikāla un raksturīga tikai postpadomju valstīm. Citas valstis vai nu vispār neatzīst petīcijas tiesības,*

proti, tiesības vērsties valsts un pašvaldību iestādē ar sūdzību un priekšlikumu par jebko, kas ir saistīts ar valsts pārvaldi, t.sk. par jautājumiem, kas personu tieši neskar, par ko personai nevar būt arī netiešas intereses un kā rezultātā persona bieži vien negūst ne tiešu, ne netiešu labumu, piemēram, personai adresēta administratīvā akta veidā, vai nu, ja arī atzīst, tad sūdzību un priekšlikumu uzklauššanu uztic atsevišķam veidojumam – ombudam. Tomēr neraugoties uz to, ka citās valstīs izpratne par priekšlikumiem un sūdzībām un to izskatīšanas kārtību ir atšķirīga, darba grupa uzskatīja, ka Latvijas Republikas tiesiskā sistēma tāpēc nebūtu maināma. Tieši pretēji – izpratne par sūdzībām un priekšlikumiem un to lomu publiskajā pārvaldē būtu jāsauglabā un jānostiprina.”

[6] Priekšlikumu un sūdzību likuma projekta anotācijā norādīts, ka tajā ietvertās normas nav saistītas ar Latvijas Republikas saistībām pret Eiropas Savienību, kā arī citām starptautiskajām organizācijām. Norādīts, ka, ja netiks ievērotas likumprojekta prasības, persona varēs griezties augstākā iestādē vai tiesā Administratīvā procesa likumā paredzētajā kārtībā. Tāpat, ja persona uzskatīs, ka likumprojektā ietvertās normas pārkāpj Satversmē noteiktās tiesības, indivīds varēs griezties Satversmes tiesā.

[7] 2007.gada 22.februārī Saeima likuma projektu pieņēma 2.lasījumā, to nosaukumu pārdēvējot pašlaik spēkā esošajam nosaukumam – Iesniegumu likums.

[8] E.Pastars – viens no Iesnieguma likuma autoriem publikācijā uzsver, ka Iesniegumu likums nav „jumta likums” visiem iesniegumiem. Šis likums nodrošina Satversmes 104.pantā noteikto cilvēktiesību īstenošanu, lai veicinātu personas līdzdalību valsts pārvaldē.¹⁷

[9] Jāpiebilst, ka 2007.gada 5.decembrī tika pieņemts Ministru kabineta rīkojums Nr.775 „Administratīvā procesa efektivizēšanas koncepcija”, kur pie sadaļas „Administratīvā procesa efektivizēšanas koncepcijas kopsavilkuma” attiecībā uz iestādes faktiskās rīcības izskatīšanu tiesā norādīts (teksts 2007.gada redakcijā): *iestādes faktiskā rīcība, kā informācijas nesniegšana, faktiskā rīcība, kas nerada subjektīvo tiesību aizskārumu, izziņas izsniegšana, atteikums sniegt izziņu, vai tās nesniegšana – minēto lietu kategorijās (izņemot, kur notiek personas subjektīvo tiesību aizskārumus) iestādes un privātpersonas attiecības pamatā regulē Informācijas atklātības likuma un likuma „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās” normas un tās raksturo*

¹⁷ E.Pastars. Iesniegumu likuma un citu likumu mijiedarbība. Jurista Vārds, 2007.gada 4.decembris, Nr.49 (502).

diezgan vienkārši faktiskie un tiesiskie apstākļi. Turklāt šīs lietas lielākoties nav saistītas ar būtisku personas interešu ierobežojumu. Līdz ar to šo lietu izskatīšana visās trijās instancēs nav lietderīga un ir pretrunā ar procesa efektivitātes principu.

[10] Vienā no publikācijām, Dr.iur.Jautrīte Briede nepiekrīt, ka Iesniegumu likums nav vajadzīgs. Viņa norāda, ka tiesības saņemt atbildi atšķirībā no administratīvā akta nav saistītas ne ar vienu citu likumu, tās ir tiesības pašas par sevi.¹⁸ Dr.iur. J.Briede publikācijā izsaka šaubas par to, vai ir lietderīgi pieļaut visa veida iestādes atbildes sniegšanas, nesniegšanas vai atteikšanās sniegt atbildi pārsūdzēšanu Administratīvajā tiesā.

[10] Ar 2009.gada 5.marta likumu „Grozījumi Informācijas atklātības likumā” ir grozīta Informācijas atklātības likuma 14.panta otrā daļa, nosakot, ka informācijas sniegšanai pēc vairāku personu informācijas pieprasījumiem piemēro šajā likumā noteiktos termiņus un Iesniegumu likuma 6.panta noteikumus.

[11] Ar 2007.gada 17.maija likumu „Grozījumi Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksā” no Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksa ir izslēgts 201.,⁴⁶ 201.⁴⁷ un 201.⁴⁸ pants par iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu kārtības neievērošanu, ņemot vērā, ka spēku zaudējis *Pirmais iesnieguma likums*, bet jaunā Iesnieguma likuma kontrole tiek veikta administratīvā procesa kārtībā.

[12] Atsauce uz Iesniegumu likumu citos pašlaik spēkā esošajos normatīvajos aktos ir:

12.1. 23.12.1970. Latvijas Sodu izpildes kodeksā;

12.2. 29.10.1998. Informācijas atklātības likumā;

12.3. 22.06.2006. Apcietinājumā turēšanas kārtības likumā;

12.4. 17.12.2009. Ģeotelpiskās informācijas likumā;

12.5. 17.12.2009. Pacientu tiesību likumā;

12.6. 25.05.2010. Ministru kabineta noteikumi Nr.480 „Vienotā pakalpojumu portāla informācijas apmaiņas kārtība”. Noteikumu 23.punktā ir norādīts, ka, ja iestāde atbildi nevar sagatavot 10 dienu termiņā, tiek piemērots Iesniegumu likumā noteiktais termiņš.

[13] Pēc Iesniegumu likuma spēkā stāšanās līdz 2011.gada 1.janvārim privātpersonas tiesību apjoms tiek precizēts atsevišķās administratīvajās lietās, kas

¹⁸ Briede, J. Satversmes 104.pantā garantēto tiesību īstenošana administratīvajā procesā. Jurista Vārds, 2007.gada 27.novembris, Nr.48 (501).

izvērtētas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumos.

2.4.2. Secinājumi:

1. Likumdevējs 2007.gadā ir pieņēmis modernāku un jaunu Iesniegumu likumu, kur salīdzinot ar *Pirmo iesnieguma likumu*, pirmkārt, atšķiras likuma mērķis un līdz ar to tā piemērošanas joma – veicināt privātpersonas līdzdalību valsts pārvaldē. Tādējādi likuma izstrādātāju iecere regulēt tikai tādu iesniegumu iesniegšanu, kas nav saistīta ar Informācijas atklātības likuma un Administratīvā procesa likumā paredzētajiem gadījumiem, ir apstiprinājusies.

2. Iesniegumu likums nodrošina Latvijas Republikas Satversmes 104.pantā noteikto tiesību īstenošanu attiecībā uz personas līdzdalību valsts pārvaldē, tāpēc tā grozīšana būs jāizvērtē gan no 104.panta viedokļa, gan, iespējams, no citu likumu viedokļa. Piemēram, ja grozījumi tiks izdarīti Iesnieguma likuma ievērošanas uzraudzības jautājumos, tas var skart citas Satversmē noteiktās personas tiesības, piemēram, tiesības uz taisnīgu tiesu.

3. Citādā ziņā Iesniegumu likums saturiski maz atšķiras no *Pirmā iesniegumu likuma*, jo tajā faktiski joprojām tiek norādīts, ka persona var iesniegt lūgumus, sūdzības, priekšlikumus un jautājumus. Tāpat atsevišķas normas ir gandrīz identiski pārņemtas no iepriekš spēkā esošā likuma, piemēram, likuma 9.pants.

4. Praktiskas dabas problēmas rada tieši Iesnieguma likuma uzraudzības kārtība – jebkura atbildes sniegšana, nesniegšana vai atteikšanās sniegt atbildi pilnībā vai daļēji tiek pakļauta Administratīvās tiesas kontrolei – pat gadījumos, kad iesniegums neizpilda formālās pieļaujamības kritērijus.

5. Galvenās turpmāk pētāmās problēmas būtu saistītas ar jēdzienu „valsts iestāde” un „atbildes sniegšana pēc būtības” izpratni; Iesniegumu likuma ievērošanas uzraudzības mehānismu izvērtēšanu; privātpersonas tiesību formālo un saturisko ierobežojumu kritiskā momenta izvērtēšana u.c. Lai turpinātu pētījumu, tiks aplūkota Latvijas Republikas, kā arī Eiropas starptautiskā tiesu prakse.

PwC sniedz revīzijas pakalpojumus, nodokļu, finanšu un uzņēmējdarbības konsultācijas ar mērķi palielināt klientu uzņēmumu vērtību un uzlabot organizāciju pārvaldes efektivitāti. Apvienojot vairāk nekā 161,000 cilvēku talantus un pieredzi 154 valstīs, mēs palīdzam izmantot jaunas iespējas un nodrošinām praktiskus padomus. Vairāk informācijas www.pwc.lv

©2010 PricewaterhouseCoopers SIA. Visas tiesības aizsargātas. Šajā dokumentā "PwC" nozīmē PricewaterhouseCoopers SIA, kas ir starptautiskā firmu tīkla PricewaterhouseCoopers International Limited dalībnieks, kurā katrai dalīborganizācijai ir atsevišķas un neatkarīgas juridiskās personas statuss.